

a v krátkosti poukazujem na doterajšiu formulu prisahy na súdoch. Na súdoch, — a tam sa najviac prisahá, — sa prisahá Bohu »všemohúcemu a vševedúcemu« a nie »živému«. Podľa mojej mienky je to tak správne, lebo to najlepšie a aj najľahšie vystihuje funkciu Boha pri prisaha. Prívlastky sa nemajú písať veľkými literami, leda žeby nešlo o prívlastok ako napr. »prisahám Všemohúcemu«.⁵)

A tak záverom: prisahá sa Bohu a nie na Boha a to vždy so sankciami božími, ktoré sú najlepšie vystihnuté vo všemohúcnosti a vševedúcnosti Boha. Prisahať sa môže súčasne i súdu (stranám na súde?) alebo manželke pred oltárom a nie na súd alebo na manželku pred oltárom, ale tu len so sankciami ľudskými. Bolo by žiadúce, aby sa s otázkami tu nadhodenými zapodievala Komisia pre právnu terminologiu na Ministerstve pravosúdia a aby vo veci povedala posledné slovo.

Poznámky.

K ustanoveniu § 1 bod 2 lit. h) Osp.

Vyskytla sa otázka, ktorá skutočnosť a ktorý okamih sú rozhodujúce pre určenie pôsobnosti okresných poľahne kraj-ských súdov pri rozhodovaní o dočasnej výžive manželky.

Stane sa súd manželského sporu vecne príslušným už okamihom podania žaloby o rozluku, rozvod, zmätočnosť, rešp. žaloby napádacej? Alebo až vtedy, keď manželka predložila svoju žiadosť o dočasnú výživu na súde manželského sporu? Alebo konečne len vtedy, keď už súd manželského sporu nariadil oddelené žitie od stola a lože podľa §§ 72 a 98 zák. čl. XXXI/1894?

Riešenie tejto otázky zdá sa byť dôležité už i preto, že pri rozhodovaní o predmetnom nároku uplatní sa na súde manželského sporu podstatne iné hmotneprávne hľadisko, ako na okresnom súde, lebo veď súd manželského sporu nezapodieva sa pri rozhodovaní o dočasnom výživnom otázkou zavinenia.

§ 1 bod 2 lit. h) Osp. odkazuje v tomto smere na ustanovenie § 674 Osp. Ani toto ustanovenie však neobsahuje priame riešenie otázky, ktorá je predmetom tejto úvahy. Pôvodné znenie § 674 zák. čl. I/1911 ukladalo súdu manželského sporu nariadiť oddelené žitie, rozhodnúť predbežne o umiestení a výžive detí, ako aj o opatreniach spomínaných v § 102 zák. čl. XXXI/1894, a to po započatí žaloby (»a kereset meginditása után«), alebo po podaní žiadosti o predbežné smierovanie.

⁵) Viď str. 17—18 Pravidiel.

Odhliadnuc už od hmlistej formulácie, že súd manželského sporu rozhoduje »a kereset megindítása után«, ktorá môže znamenať nielen podanie žaloby,, ale práve tak napr. aj začiatok sporu vo smysle formálneprávnom, tedy podľa § 147 Osp. doručením žaloby žalovanému, odkazuje nás § 674 Osp. zase ďalej na § 102. Manž. zák., podľa ktorého súd manželského sporu rozhoduje aj o dočasnej výžive manželky, keď nariadi oddelené žitie od stola a lože. Práve tento ďalší odkaz umožňuje výklad podľa môjho názoru nesprávny — že súd manželského sporu stáva sa pre rozhodovanie o dočasnej výžive manželky vecne príslušným len, keď nariadil oddelené žitie od stola a lože a nie už predtým.

Dvojsmyseľnosť formulácie bola síce odstránená zák. č. 23/1928 Sb. z. a n., lebo podľa čl. III. bodu 15 tejto novely súd manželského sporu nariadi oddelené žitie atď. p o p o d a n í ž a l o b y, nezmenilo sa však nič na nejasnosti spôsobenej ďalším odkazom na § 102 M. z.

Mylný je však výklad § 102 M. z., ako by sa súd manželského sporu stal vecne príslušným pre pojednávanie a rozhodovanie o otázke dočasnej alimentácie manželky len tým okamihom, keď nariadil oddelené žitie. K tomu totiž, aby súd mohol rozhodovať o nejakom práve, musí rozhodovanie o tomto práve patriť do jeho pôsobnosti už v okamihu napadnutia záležitosti; tedy v okamihu, keď bol súdu predložený petit rozhodnutia patričného práva. Konkrétne: záležitosť napáda okamihom podania žaloby (Dr. František Štajgr: »Nástin prednášok z civilného procesného práva«, Bratislava 1936, sv. I., str. 91 in fine).

Rozhodne tedy i vo smysle § 102 M. z. musel by byť súd manželského sporu vecne príslušným pre pojednávanie o dočasnej manželskej alimentácii najneskoršie tým momentom, keď manželka na tomto súde predložila svoju žiadosť o prisúdenie dočasnej výživy. Veď mohla by sa vyskytnúť taká situácia, že súd manželského sporu, pripravujúc si usnesenie o dočasnej manželskej alimentácii, zisťuje majetkové pomery a spoločenské postavenie strán ešte pred rozhodnutím o oddelenom žití a tu podľa uvedeného, mýlného výkladu pojednával by súd o veci, ktorá ešte nepatrí do oboru jeho pôsobnosti.

V tom prípade, keby manželka najprv predložila súdu manželského sporu žiadosť o prisúdenie dočasných alimentov a potom — skôr však, ako sa usnesenie o tejto otázke stalo právoplatným — podala by žalobu o dočasnú alimentáciu na okresnom súde, mohol by žalovaný manžel úspešne podať sporuprekážajúcu námietku litispencie podľa § 180 bod 5 Osp. To isté stanovisko zaujal aj Dr. Marcel Kovács: »A polgári perrendtartás magyarázata« (vyd. Benkó Gyula, Budapest 1911) sv. I; str. 21., kde hovorí: »Keď žena v manželskom spore dočasné vydržovanie už požadovala a táto otázka ešte

nie je rozhodnutá, v tomto prípade nemôže pred okresným súdom vydržovaciú pohľadávku uplatňovať už ani z dôvodu zavisnutia sporu (§ 180/5)«.

Ostala by tedy spornou otázka, či pôsobnosť sa presunie na súd manželského sporu už okamihom podania manželskej žaloby, alebo až vtedy, keď manželka uplatnila svoj nárok na dočasnú výživu na tomto súde.

Okolnosť, že bod 15 čl. III. zák. č. 23/1928 Sb. z. a n. upravil znenie § 674 ods. 1 Osp. tak, že »po podaní žaloby« rozhodne súd manželského sporu o opatreniach uvedených v § 102 zák. čl. XXXI/1894 nasvedčuje tomu, že i zákonodarca považoval za rozhodujúci v tomto smere moment podania manželskej žaloby.

Argument, vyplývajúci z náuky o »napadnutí« veci, sme už spomenuli. Keď však už teória sama hovorí, že vec »napáda« už podaním žaloby, ak i § 674 Osp. (vo znení zák. č. 23/1928 Sb.) upravuje súd manželského sporu rozhodovať o dočasnom manželskom výživnom »po podaní žaloby«, nebudeme pochybovať o tom, že i v tomto prípade vec »napáda« už podaním manželskej žaloby a nie až predložením žiadosti o alimentáciu v manželskom spore.

Dr. Marcel Kovács (l. c.) tiež hovorí, že rozhodovanie o nároku na dočasné výživné je prikázané súdu manželského sporu, ak už je raz manželský spor v behu. (Ďalšie jeho dôvodenie, že rozhodovať o dočasnej alimentácii patrí do oboru pôsobnosti súdu manželského sporu už dokonca pred podaním manželskej žaloby, keď je už podaná žiadosť o predbežné smierovanie, stratilo u nás význam zrušením ustanovizne predbežného smierovania zákonom čís. 161/1921 Sb. z. a n.).

Nakoľko viem, nebolo u nás dosiaľ uverejnené rozhodnutie, ktoré by priamo riešilo tu diskutovanú spornú otázku.

Rozhodnutie býv. Najvyššieho súdu v Brne z 1. II. 1930. č. R IV 253/29 (Úr. sbierka 351) rieši otázku, ktorý zo súdov má rozhodovať o dočasnej výžive, keď žaloba na okresnom súde bola podaná pred podaním manželskej žaloby a oboja tieto súdy sa právoplatne vyhlásily za vecne nepríslušné pre rozhodovanie o tejto otázke. V rámci rozhodovania o negatívnom spore o pôsobnosť podľa § 51 bod 3 Osp. Najvyšší súd prikázal otázku do pôsobnosti súdu manželského sporu, hoci išlo o zaostané alimenty splatné do podania žaloby o rozlučku manželstva.

Stanovisko zaujaté Najvyšším súdom v dôvodoch tohto rozhodnutia je síce totožné so stanoviskom Dr. Marcela Kovácsa (l. c.), nemožno mu však celkom bez výhrady prisvedčiť.

Zo zásady perpetuationis fori plynie, že vecná a miestna príslušnosť súdu trvá až do právoplatného skončenia sporu, keď už raz byly jej podmienky dané v čase podania žaloby, a to i vtedy, ak sa tieto podmienky pozdejšie zmenily. V tomto

smysle judikoval pozdejšie aj býv. Najvyšší súd v Brne, keď v rozhodnutiach čís. Rv III 599/30 z 23. II. 1931 (Úr. sb. 604 I.) a čís. R III 60/33 z 8. II. 1933 (Úr. sb. č. 1173 III.) súhlasne vypovedal: »Ak bol pred započatím sporu o rozluku manželstva zavedený spor o dočasnú manželskú výživu na okresnom súde, zostáva tento súd vecne príslušným k dokončeniu sporu o výživu«. V dôvodoch rozhodnutia Úr. sb. 604 výslovne zaujal Najvyšší súd stanovisko, že keď už raz bola vecná príslušnosť okresného súdu podľa § 1 bod 2 lit. h) Osp. platne založená, nezmení na tejto príslušnosti nič ani skutočnosť, že neskoršie bola podaná žaloba o rozluku manželstva.

Z právnych viet citovaných rozhodnutí len a contrario možno vyvodzovať pravidlo, že po podaní manželскеj žaloby nemôže už manželka svoj nárok na dočasnú výživu uplatniť osobitnou žalobou na okresnom súde, ale musí sa podľa § 674 Osp. obrátiť na súd manželského sporu; a to z dôvodu sporuprekážajúcej okolnosti podľa § 180 bod 3 Osp., ktorá sa musí v tomto prípade podľa § 180 posl. ods. Osp. povšimnúť z úradnej povinnosti.

Rozhodnutie Rv III 599/30 (Úr. sb. 604) v dôvodoch síce uvádza, že »po započatí rozlukového sporu« nerozhoduje o dočasnej výžive manželky vo smysle § 1 bod 2 lit. h) a § 675 Osp. viac už okresný súd, ale že všetky potrebné opatrenia v tomto smere učiní vo smysle § 674 Osp. súd manželského sporu, dopúšťa sa však nejasnosti vo formulovaní (»po započatí rozlukového sporu«), ktoré zase pripúšťa rovnako výklad, že rozhodujúcim momentom je podanie žaloby, ako i výklad, že až začiatkom manželského sporu podľa § 147 Osp. presunie sa pôsobnosť na súd manželského sporu.

I ministerská dôvodová zpráva k § 1 bod 2 lit. h) Osp., i výklad Dr. Térfiho (Az uj polgári perrendtartás, Grill, Budapest 1911, str. 37) nasvedčujú správnosti stanoviska, že okamih podania manželskej žaloby je rozhodujúcim.

Podľa práva, platného pred zák. čl. I/1911, manželka podľa vlastného slobodného uváženia mohla voľiť medzi uplatnením alimentáčného nároku na súde rozlukového sporu a podaním žaloby na okresnom súde. Podľa Dr. Marcela Kovácsa (l. c.) ustanovenie § 1 lit. h) Osp. práve to chcelo zamedziť aby naraz dva súdy konaly komplikované pokračovanie o tej istej otázke a preto — ako aj z dôvodu úzkej súvislosti medzi trvaním manželstva a dočasnou alimentáciou — po podaní manželskej žaloby odkázaly vo spojitosti s ustanoveniami § 674 Osp. dočasnú alimentáciu do výlučnej pôsobnosti súdu manželského sporu.

Treba sa mi tedy prikloniť k tomu riešeniu položenej otázky, že pre určenie oboru pôsobnosti v otázke dočasnej manželskej výživy smerodajný je fakt a moment podania manželskej žaloby.

Dr. Oktáv Bazovský.

Osobné a majetkové pomery vinníka.

Je pravda, že predmetom trestného pokračovania je sám trestný čin páchatela — teda zločin, prečin alebo priestupok. Trestný súd na základe preukázaného dokazovacieho materiálu posúdi, či čin obžalovaného zakladá zákonnú skutkovú podstatu niektorého z uvedených trestných činov a podľa toho uzná na vinu a páchatela potrestá, alebo ho oslobodí.

Nie menej sú však dôležité aj osobné vlastnosti delikventové, pomery, za ktorých trestný čin spáchal a v ktorých on sám žije a sa pohybuje. Tu hrajú dôležitú úlohu aj majetkové pomery, jeho minulosť, či bol trestaný, alebo či je zachovalý, ako sa choval v minulosti, či koná a plní riadne svoje občianske povinnosti, akým sa prejavuje voči osobám, žijúcim v jeho okruhu a podobne. Toto je dôležité hlavne v trestnom pokračovaní proti politickým previnilcom, kde mnohokrát politická minulosť a presvedčenie páchatelove sú dôležité pre posúdenie konkrétneho trestného činu. Tým viac sú dôležité jeho majetkové pomery, hlavne tam, kde zákon ukladá okrem trestu na slobode aj tresty peňažné a majetkové. (Nehovorím ani o dôležitosti znalosti majetkových pomerov obžalovaného pre sudcu pre vyslovenie trov trestného pokračovania podľa § 4 zák. čl. XLIII z roku 1890 v znení zák. č. 181/1927 Sb. z. a nar.).

Aby sudca mohol bezpečne vec posúdiť a prípad rozhodnúť, potrebuje k tomu aj v tomto smere určité zistené skutočnosti a dáta.

V trestných oznámeniach samých tieto dáta bývajú uvedené. Uvádzajú ich žandárske oznámenia a tiež i oznámenia štátnej polície. Tieto úrady však nemôžu všetky potrebné dáta presne a úplne spoľahlivo zisťovať — k tomu by musely byť vybavené veľkým aparátom a prípadne mať celé archívy s údajmi o majetkových a osobných pomeroch každého jednotlivca. To by však zabiehalo tiež do kompetencie na pr. daňových úradov, pozemkovej knihy, evidencie trestaných a podobne.

Súdy si preto pomáhajú iným spôsobom. Zisťujú tieto dáta obligátnym výpisom z registra trestov a to pri tunajších štátnych príslušníkoch od štátneho zastupiteľstva, v obvode ktorého je rodisko páchatela a pri cudzincoch a cigáňoch od Ústredného registra trestov, vedeného na štátnom zastupiteľstve v Bratislave. Osobné a majetkové pomery si zisťuje súd vysvedčením o mravnej zachovalosti a majetkových pomeroch delikventa, ktoré vyplňujú obecné (notárske) úrady, (v Bratislave Mestský notársky úrad).

V praxi sa často stáva, že sudca, ktorý má prejednať v merite trestný prípad, nemá po ruke, totiž vo spisoch, ani jedného ani druhého dokladu. Toto je potom chyba, lebo takýmto spôsobom môže byť hatený v presnom rozhodovaní vo veci samej, prípadne musí pojednávanie odročiť, alebo dodatočne

musí po rozsudku, osobitným usnesením rozhodovať, či sú trovy trestného pokračovania vymáhateľné alebo nie a či sa na pr. — v politických prípadoch — majetok obžalovaného zhaba alebo nie.

Z toho vidieť, že obstaranie a pripojenie výpisu z registra trestov a uvedeného vysvedčenia je potrebné už v prípravnom pokračovaní. Veď konečne sám § 83 Tr. p. hovorí, že predmetom stopovania je vypátranie a zistenie dát, ktorých treba, aby žalobca mohol rozhodnúť o otázke, či má podať obžalobu alebo nie. Obžaloba obsahuje aj návrh na trest hlavný i vedľajší — tedy, dajme tomu zhabanie majetku. Tedy keď verejný žalobca niekoho žaluje, už on musí v určitých prípadoch vedieť, či dotýčný má majetok alebo nie. On teda to vysvedčenie o majetkových pomeroch vo spisoch už musí mať. Z toho vyplýva, že obstaranie výpisu z registra trestov a vysvedčenia o majetkových a mravných (osobných) pomeroch páchatelových je stopovacím úkonom a majú sa zadovážiť už v prvom — prípravnom — štádiu trestného pokračovania. Najvýraznejšie sa táto potreba ukazuje pri trestných činoch kvalifikovaných podľa zachovalosti páchatelovej alebo jeho trestov (na pr. pri zločine krádeže podľa § 338 Tr. z.). Tu sú niekedy dokonca potrebné aj samé trestné spisy.

Tam, kde niet stopovania — iba výnimočne — pred okresnými súdmi, treba uvedené doklady zadovážiť hneď pri vypísaní termínu. Podľa zákona o trestnom súdnictve nad mládežou č. 48/1931 Sb. z. a n., a to podľa jeho § 38 majú byť v trestnom pokračovaní proti mladistvým včas a čo najdôkladnejšie zistené všetky osobné, rodinné i majetkové pomery mladistvého.

Z tohto všetkého uzatváram, že výpisy z registra trestov a vysvedčenia o mravných a majetkových pomeroch majú byť v trestnom pokračovaní zadovážané už v prípravnom období. Teda počas súdneho stopovania alebo vyšetrovania. Je to nielen možné ale aj praktické a potrebné. Lehota medzi započatím stopovania — vyšetrovania a podaním obžalobného spisu je väčšia ako lehota medzi vypísaním termínu na hlavné pojednávanie a hlavným pojednávaním samým a preto je pravdepodobnejšie, že skôr budú zadovážené, než keď sa majú zadovážovať — v pokračovaní na krajinských súdoch až pri určovaní termínu na hlavné pojednávanie.

Dr. Ferd. L e n d v a j.

Literatúra.

Maxmilián C h l a d n ý - H a n o š : **Láska k národu**. Vydala Matica slovenská 1941, strán 242, cena 33.— Ks.

Nacionalizmus patrí k ideám, ktoré autor slávneho diela »Psychologie des foules« (Psychologia más) Gustav le Bon klasifikuje ako základné ideje, ktoré spoluurčujú charakter